

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aluepoliittiset suunnittelu-, valmistelu- ja yhteensovittamistehtävät kuuluvat nykyään valtioneuvoston kanslian toimialaan. Nämä tehtävät edellyttävät yhteyksiä paitsi ministeriöihin myös väliportaan-, paikallis- ja kunnallishallintoon sekä lääninsuunnitteluun ja kunnallislain edellyttämään kuntasuunnitteluun. Alue- ja paikallishallinnon yleistä järjestelmää koskevat asiat kuuluvat valtioneuvostossa sisäasiainministeriön toimialaan. Sisäasiainministeriön tehtäviin kuuluu olennaisesti myös alue- ja paikallishallinnon näkökohtien yhteensovittaminen valtakunnallisessa päätöksenteossa ja yhteydenpito tässä tarkoituksessa toisiin keskushallinnon viranomaisiin. Valtioneuvoston kanslian suunnitteluosaston aluepoliittisten tehtävien siirtäminen sisäasiainministeriöön tukisi yhteydenpitoa näissä tehtävissä eri hallinnonaloihin.

Valtioneuvoston kanslian suunnitteluosaston siirtäminen sisäasiainministeriöön soveltuu hyvin toteutettavaksi nyt, kun sisäasiainministeriön toimiala on olennaisesti supistunut ympäristöministeriön perustamisen seurauksena. Siirtäminen palvelisi myös pyrkimystä muodostaa valtioneuvoston kansliasta lähinnä pääministeriä palveleva virasto.

Mainituista tarpeista johtuen esityksessä ehdotetaankin valtioneuvoston kansliaan kuuluvien aluepoliittisten kysymysten siirtämistä valtioneuvoston kanslian toimialalta sisäasiainministeriön toimialaan. Siirto on tarkoitus toteuttaa 1 päivästä maaliskuuta 1984 lukien. Siirrosta johtuvat määrärahaehdotukset tullaan antamaan Eduskunnalle valtion vuoden 1984 tulo- ja menoarvion yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

Valtioneuvoston kanslian suunnitteluosasto käsittelee muun ohella asiat, jotka koskevat:

— alue- ja muun yhteiskuntapoliittisen suunnittelun yhteensovittamista

— alue- ja muiden yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden asettelua ja vaihtoehtoisten toimenpite-ehdotusten laatimista sekä tätä tarkoitusta palvelevaa tutkimus- ja selvitystoimintaa siltä osin kuin ne eivät kuulu jonkin muun ministeriön toimialaan.

Aluepoliittisen suunnittelun ja valmistelutyön menettelyt on määritelty tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämiseksi 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetussa laissa (532/81) (Aluelaki) ja tuon lain täytäntöönpanoasetuksessa (4/82).

Ne pysyivät 1980-luvulla pääosiltaan nykyisen kaltaisina. Näitä tehtäviä varten kansliassa on ollut 1.3.1973 lukien suunnitteluosasto. Valtioneuvoston kanslia on suorittanut voimassa olevan aluelainsäädännön sille antamia tehtäviä yhteistyössä eri ministeriöiden ja lääninhallitusten kanssa.

Alue- ja paikallishallinnon yleistä järjestelmää koskevat asiat kuuluvat valtioneuvostossa sisäasiainministeriön toimialaan. Sisäasiainministeriön tehtäviin kuuluu olennaisesti myös alue- ja paikallishallinnon näkökohtien yhteensovittaminen valtakunnallisessa päätöksenteossa ja yhteydenpito tässä tarkoituksessa toisiin keskushallinnon viranomaisiin. Valtioneuvoston kanslian suunnit-

teluoston aluepoliittisten tehtävien siirtäminen sisäasiainministeriön tukisi yhteydenpitoa näissä tehtävissä eri hallinnonaloihin. Valtioneuvoston kanslian suunnitteluoston siirtäminen sisäasiainministeriöön on perusteltua myös siksi, että sisäasiainministeriön toimiala on olennaisesti supistunut ympäristöministeriön perustamisen seurauksena.

Valtioneuvoston kanslian suunnitteluoston aluepoliittisten tehtävien siirtäminen sisäasiainministeriöön edesauttaisi myös jo valtion keskuhallintokomitean II osamietinnössä (1978:22) esitettyä ehdotusta valtioneuvoston kanslian muuttamiseksi lähinnä pääministeriä palvelevaksi viarakoksi. Käytäntö on osoittanut, että suunnitteluoston suorittaman työn tulokset eivät sillä tavoin ja niin välittömästi palvele niitä tarpeita, joita pääministerillä hallitusta johtaessaan on. Toisaalta tämä suunnittelutyö tuo mukanaan varsin paljon käytännön ratkaisuja edellyttävää rutiinitoimintaa. Käytännössä tilanne onkin hoidettu siten, että valtioneuvoston kansliaan on hallituksen jäseniä nimitettäessä määrätty pääministerin ohella toinen ministeri, jonka hoitoon suunnitteluoston tehtävät on ainakin osaksi annettu pääministerin voidessa keskittyä hallituksensa johtamiseen.

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvoston kanslian suunnitteluoston aluepolitiikkaan liittyvät tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö siirretään sisäasiainministeriöön, johon perustetaan näitä tehtäviä hoitava osasto. Uuden yksinomaan sisäasiainministeriössä toimivan osaston toimiala tulee käsittämään aluepolitiikkaa ja siihen liittyvää suunnittelua sekä muuta aluepolitiikan kehittämistä ja yhteensovittamista koskevaa valmistelutyötä. Tämän vuoksi suunnitteluoston nimi sisäasiainministeriössä on tarkoitus muuttaa aluepoliittiseksi suunnitteluosastoksi.

Valtioneuvoston kanslian suunnitteluosastolle kuuluu edellä käsiteltyjen asioiden lisäksi eräitä valtioneuvoston erikseen määräämiä yhteiskuntapolitiiseen suunnitteluun liittyviä tehtäviä samoin kuin useiden ministeriöiden toimialaa sivuvia yhteensovittavia ja minkään ministeriön toimialaan kuulumattomia kertaluonteisia tehtäviä. Edellä mainitun luonteisia tehtäviä suunnitteluosastolla on tällä hetkellä vireillä hallitusohjelman seuranta ja teknologiapolitiikan seuranta. Useat mainituista tehtävistä ovat tietyin kokonaisuuden sisältäviä selvitys- ja valmistelutehtäviä, jotka lisäksi ovat siihen käytettävän toiminta-ajan suh-

teen rajallisia. Tällä hetkellä vireillä olevista tehtävistä on kuitenkin hallitusohjelman seuranta luonteeltaan pysyvä tehtävä.

Valtioneuvoston kanslian suunnitteluosasto käsittelee myös asiat, jotka koskevat naisten ja miesten tasa-arvon edistämistä ja tasa-arvoa lisäävien uudistusten valmistelua. Tässä tehtävässä valtioneuvoston kanslialla on apunaan 1972 annetulla asetuksella asetettu tasa-arvoasiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä asetuksen mukaan on edistää naisten ja miesten välistä yhteiskunnallista tasa-arvoa sekä valmistella naisten ja miesten tasa-arvoa lisääviä uudistuksia.

Edellä kuvattujen tehtäväkokonaisuuksien lisäksi suunnitteluosasto käsittelee myös yhteiskunnassa vallitsevia erilaisia edustuksellisia ja muita osallistumisjärjestelmiä koskevan kehityksen seuraamista ja niitä koskevaa selvitystyötä ja yhteensovittamista yhteistoiminnassa valtion viranomaisien, tutkimuslaitosten ja asianomaisten osapuolten kanssa.

Minkään ministeriön toimialaan kuulumattomilla kulloinkin ajankohtaisilla yhteiskuntapolitiiseen suunnitteluun liittyvillä tehtävillä, tasa-arvoasioilla ja osallistumisjärjestelmien kehittämistehtävillä ei voida katsoa olevan sellaisia yhtymäkohtia suunnitteluosaston aluepolitiikkaan liittyviin tehtäväaloihin, että niiden pitäisi välttämättä kuulua suunnitteluosastoon sen siirtyessä sisäasiainministeriöön. Nämä tehtäväkokonaisuudet jäävätkin siirron yhteydessä edelleen valtioneuvoston kansliaan.

Tasa-arvoasioiden kehittämistehtävien osalta tullaan kuitenkin edelleen selvittämään, minkä ministeriön toimialaan ne pysyvästi tulisivat kuulumaan. Suomen allekirjoitettua vuonna 1980 Yhdistyneiden kansakuntien naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ryhdyttiin toimenpiteisiin sopimuksen ratifiointiin edellytyksenä olevan lainsäädännön, joista tärkeimpänä mainittakoon tasa-arvolaki, aikaansaamiseksi. Ehdotus tasa-arvolaksi valmistui syyskuussa 1982 ja sen tarkistaminen annettiin valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän tehtäväksi. Ehdotukseen sisältyy eräitä organisatorisia uudistusehdotuksia, kuten esimerkiksi tasa-arvolautakunnan ja erityisen tasa-arvovaltuutetun viran perustaminen. Tasa-arvolain säätämisen yhteydessä ratkaistaneen myös se, minkä ministeriön hallinnonalalle tasa-arvoasioiden kehittämistehtävät tulisivat pysyvästi kuulumaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta

Lain 3 §:ään sisältyvät perussäännökset kunkin ministeriön toimialasta. Aluepoliittista ja siihen liittyvää yhteiskuntapoliittista suunnittelua koskevien asioiden siirtämisen valtioneuvoston kansliasta sisäasiainministeriöön johdosta on valtioneuvoston kanslian ja sisäasiainministeriön toimialaa koskevia säännöksiä tarkistettu poistamalla valtioneuvoston kanslian toimialasta alue- ja muun yhteiskuntapoliittisen suunnittelun yhteensovittamista ja suuntaamista koskevat asiat ja tekemällä vastaava lisäys. Samalla esitetään sanonnallisesti tarkistettavaksi niiden asioiden luetteloa, jotka sisäasiainministeriö käsittelee niin, että ensin mainittaisiin lääni- ja kuntaosasto ja sen asiat, sitten aluepoliittinen suunnitteluosasto ja sen asiat, jotka eri kannoilta liittyvät lääni- ja kuntaosaston asioihin. Tämän jälkeen olisi mainittava ministeriölle kuuluvia järjestys- ja turvallisuustehtäviä hoitavat osastot ja niiden asiat,

ensimmäisenä poliisiosasto ja sen asiat. Perinteellisen ilmaisun ”yleistä järjestystä ja turvallisuutta” ohella olisi mainittava poliisitoimi. Poliisiosaston ja sen asioiden jälkeen tulisivat, niin kuin nykyisinkin, pelastusosasto ja rajavartio-osasto sekä niille kuuluvat asiat.

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3. 1984. Valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annettuun lakiin ehdotetaan otettavaksi yleissäännös siitä, että mitä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainituissa, aluepoliittista ja siihen liittyvää yhteiskuntapoliittista suunnittelua koskevissa asioissa on säädetty tai määrätty valtioneuvoston kansliasta, koskee tämän lain tultua voimaan vastaavasti sisäasiainministeriötä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain (78/22) 3 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta sellaisina kuin niistä on 1 kohta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetussa laissa (34/73) ja 4 kohta 7 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (1/83), seuraavasti:

3 §

Valtioneuvostolle kuuluvista asioista käsittelee:

1) valtioneuvoston kanslia, joka on pääministerin alainen, asiat, jotka koskevat valtiopäivistä johtuvia muodollisia toimenpiteitä, valtioneuvostoa ja asiain käsittelyjärjestystä valtioneuvostossa sekä sellaiset muut valtioneuvoston käsiteltävät asiat, jotka eivät kohdistu minkään ministeriön toimialaan;

4) sisäasiainministeriö asiat, jotka koskevat lääninhallintoa, kunnallishallintoa lukuun ottamatta kunnallisvaaleja, väestökirjanpitoa, aluepoliittista ja siihen liittyvää yhteiskuntapoliittista suunnittelua, yleistä järjestystä ja turvallisuutta

sekä poliisitointa, palo- ja pelastustointa, väestönsuojelua ja rajavartiolaitosta;

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 198 .

Tämän lain voimaan tullessa perustettavista, lakkautettavista ja siirrettävistä viroista ja toimista säädetään erikseen. Mitä 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainituissa, aluepoliittista ja siihen liittyvää yhteiskuntapoliittista suunnittelua koskevissa asioissa on säädetty tai määrätty valtioneuvoston kansliasta, koskee tämän lain tultua voimaan vastaavasti sisäasiainministeriötä.

Valtioneuvoston kansliassa vireillä olevat 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitut, aluepoliittista ja siihen liittyvää yhteiskuntapoliittista suunnittelua koskevat asiat siirtyvät tämän lain tullessa voimaan sisäasiainministeriön käsiteltäviksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sitä varten tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Pääministeri *Kalevi Sorsa*